

Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU20

Äldreomsorg

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner, arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen samt boendefrågor.

I betänkandet finns 19 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Äldreomsorgens organisation	7
Utskottets ställningstagande	20
Äldreomsorgens personal	22
Utskottets ställningstagande	29
Boendefrågor	30
Utskottets ställningstagande	33
Hälsöförebyggande arbete	34
Utskottets ställningstagande	42
Motioner som bereds förenklat	43
Utskottets ställningstagande	43
Reservationer	45
1. Äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner, punkt 1 (S, C, MP)	45
2. Framtidens äldreomsorg, punkt 2 (S)	45
3. Skrivelse om äldreomsorgens behov och utveckling, punkt 3 (S, V, C, MP)	46
4. Kunskapsbaserad vård och omsorg, punkt 4 (S, MP)	46
5. Etableringsrätten och lagen om valfrihetssystem, punkt 5 (S)	47
6. Biståndsbedömning och behovsprövning, punkt 6 (MP)	47
7. Stöd och hjälp för äldre, punkt 7 (MP)	48
8. Arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen, punkt 8 (S)	48
9. Arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen, punkt 8 (V)	49
10. Arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen, punkt 8 (MP)	50
11. Äldreomsorgslyftet, punkt 9 (S)	50
12. Kompetens- och kunskapsfrågor, punkt 10 (S)	51
13. Kompetens- och kunskapsfrågor, punkt 10 (MP)	51
14. Boendefrågor, punkt 11 (MP)	52
15. Träning och rehabilitering, punkt 12 (S)	52
16. Träning och rehabilitering, punkt 12 (MP)	53
17. Äldrehälsovårdsprogram, punkt 13 (S, C, MP)	54
18. Kulturella och sociala aktiviteter, punkt 14 (MP)	54
19. Uppdrag om äldre hbtqi-personer, punkt 15 (MP)	55
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	56
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	56
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	63

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Äldreomsorgens organisation

1. Äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 64 och

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 18.

Reservation 1 (S, C, MP)

2. Framtidens äldreomsorg

Riksdagen avslår motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61.

Reservation 2 (S)

3. Skrivelse om äldreomsorgens behov och utveckling

Riksdagen avslår motion

2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 3 (S, V, C, MP)

4. Kunskapsbaserad vård och omsorg

Riksdagen avslår motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 20.

Reservation 4 (S, MP)

5. Etableringsrätten och lagen om valfrihetssystem

Riksdagen avslår motion

2023/24:1858 av Markus Kallifatides m.fl. (S).

Reservation 5 (S)

6. Biståndsbedömning och behovsprövning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:317 av Malin Danielsson (L) och

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 60.

Reservation 6 (MP)

7. Stöd och hjälp för äldre

Riksdagen avslår motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 61–63.

Reservation 7 (MP)

*Äldreomsorgens personal***8. Arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1 och 4,

2023/24:1976 av Zara Leghissa m.fl. (S),

2023/24:2366 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 2 och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 62 och 65.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (V)

Reservation 10 (MP)

9. Äldreomsorgslyftet

Riksdagen avslår motion

2023/24:1204 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 11 (S)

10. Kompetens- och kunskapsfrågor

Riksdagen avslår motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 15 och 26.

Reservation 12 (S)

Reservation 13 (MP)

*Boendefrågor***11. Boendefrågor**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 14, 51, 54 och 57–59.

Reservation 14 (MP)

*Hälsöförebyggande arbete***12. Träning och rehabilitering**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1974 av Linus Sköld m.fl. (S) och

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 22.

Reservation 15 (S)

Reservation 16 (MP)

13. Äldrehälsovårdsprogram

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28 och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 59.

Reservation 17 (S, C, MP)

14. Kulturella och sociala aktiviteter

Riksdagen avslår motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 33.

Reservation 18 (MP)

15. Uppdrag om äldre hbtqi-personer

Riksdagen avslår motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 16.

Reservation 19 (MP)

Motioner som bereds förenklat

16. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 4 april 2024

På socialutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Johan Hultberg (M), Yasmine Bladelius (S), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlqvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Malin Höglund (M), Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Leonid Yurkovskiy (SD), Karin Sundin (S), Camilla Rinaldo Miller (KD) och Jakob Olofsgård (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar bl.a. om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner, arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen samt boendefrågor. Av dessa behandlas ca 40 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. De motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Äldreomsorgens organisation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner, framtidens äldreomsorg, en skrivelse om äldreomsorgens behov och utveckling, kunskapsbaserad vård och omsorg, etableringsrätten och lagen om valfrihetssystem, biståndsbedömning och behovsprövning samt stöd och hjälp för äldre.

Jämför reservation 1 (S, C, MP), 2 (S), 3 (S, V, C, MP), 4 (S, MP), 5 (S), 6 (MP) och 7 (MP).

Motionerna

Äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 64 föreslås ett tillkännagivande om att genomföra förslagen i Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner. Det gäller dels utredningens förslag till en ny äldreomsorgslag, dels de förslag på lagstiftning som syftar till att stärka hälso- och sjukvården för personer med äldreomsorg. Motionärerna anser att den svenska äldreomsorgen behöver en ny äldreomsorgslagstiftning och anser därför att det är av stor betydelse att den nya regeringen tar utredningens förslag och inkomna remissynpunkter vidare och arbetar fram ett förslag till ny lagstiftning under mandatperioden.

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att återkomma med förslag om en äldreomsorgslag. Motionärerna anser att det är mycket viktigt att regeringen bereder utredningens förslag och remissynpunkter som har kommit in och återkommer med ett förslag till lagstiftning under mandatperioden.

Framtidens äldreomsorg

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61 föreslås ett tillkännagivande om framtidens äldreomsorg. Motionärerna anför att den förra regeringen inledde arbetet med att lyfta, trygga och modernisera den svenska äldreomsorgen. Motionärerna anser att det är av central betydelse att den nya regeringen tar detta arbete vidare.

Skrivelse om äldreomsorgens behov och utveckling

I kommittémotion 2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en skrivelse om hur äldreomsorgen har utvecklats efter pandemin samt redogöra för identifierade behov.

Kunskapsbaserad vård och omsorg

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om vikten av en kunskapsbaserad vård och omsorg.

Etableringsrätten och lagen om valfrihetssystem

I motion 2023/24:1858 av Markus Kallifatides m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att begränsa och ändra reglerna för etableringsrätten samt avskaffa lagen om valfrihetssystem inom de områden där missbruket är som störst. Motionärerna anser bl.a. att lagen har skapat marknader där företag höjer sina vinstmarginaler genom minutstyrning av arbetstagare, minskning av tiden med brukare och underlåtelse att ingå kollektivavtal.

Biståndsbedömning och behovsprövning

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 60 föreslås ett tillkännagivande om hemtjänst utan behovsprövning. Motionärerna anser att bestämmelsen i socialtjänstlagen bör förstärkas så att detta blir en generell rättighet för äldre i hela landet.

I motion 2023/24:317 av Malin Danielsson (L) föreslås ett tillkännagivande om att utreda hur anhörigas situation kan fångas upp vid biståndsbedömning.

Stöd och hjälp för äldre

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 61 föreslås ett tillkännagivande om att se över ett system med personligt ombud eller motsvarande för äldre som är i behov av det. I yrkande 62 föreslås ett tillkännagivande om ett nytt stöd vid missförhållanden. Motionärerna anser bl.a. att det är viktigt att se över hur systemet fungerar i dag samt vilken typ av missförhållanden som inte täcks av patientnämndernas arbete och hur de bättre ska kunna fånga in synpunkter och de missförhållanden som äldre upplever i vården och omsorgen och även inom insatser i t.ex. hemtjänsten. I yrkande 63 föreslås ett tillkännagivande om att den äldre ska kunna få hjälp med förfrågningar inför val av utförare. Kommunen bör enligt motionärerna kunna ha servicen att utifrån det antal kriterier som den äldre väljer, göra förfrågningar hos de olika utförarna och presentera vilka som har det som den enskilde efterfrågar.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, följer att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Av 4 kap. 2 a § följer att socialnämnden utan föregående behovsprövning får erbjuda hemtjänst till äldre personer. Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om

1. i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna
2. på vilket sätt kommunen följer upp insatserna
3. rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 1 §.

Kommunen ska följa upp insatserna med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet enligt 3 kap. 3 § och värdegrunden i 5 kap. 4 §.

Av 4 kap. 2 b § följer att den som har hemtjänst med stöd av 1 eller 2 a § ska erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt. Den fasta omsorgskontakten ska tillgodose den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning när hemtjänstinsatsen verkställs.

I verksamhet enligt SoL får endast den som har ett sådant bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659) utses till fast omsorgskontakt (3 kap. 3 d §).

Av 5 kap. 4 § följer att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska därutöver ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service (5 kap. 5 §). Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Av 5 kap. 6 § följer att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område. Kommunen ska planera sina insatser för äldre. I planeringen ska kommunen samverka med regionen samt andra samhällsorgan och organisationer.

Enligt 14 kap. 7 § ska ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande snarast anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (Ivo).

Lagen om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården

I lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården regleras patientnämndernas verksamhet.

Enligt lagen ska det i varje region och kommun finnas en eller flera patientnämnder med uppgift att stödja och hjälpa patienter och deras närstående inom i stort sett all offentligt finansierad hälso- och sjukvård hos regioner och kommuner samt folktandvården och den tandvård som regionen finansierar. En kommun får överlåta patientnämndsverksamheten till regionen. Nämndernas huvudsakliga uppgift är att på ett lämpligt sätt hjälpa patienter att föra fram klagomål till vårdgivare och se till att de blir besvarade. De ska även hjälpa patienter att få den information de kan behöva för att kunna ta till vara sina intressen i hälso- och sjukvården. Patientnämnderna ska bidra till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet genom att analysera klagomål och synpunkter och uppmärksamma regionen eller kommunen på riskområden och hinder för utveckling av vården.

Lagen om valfrihetssystem

Den 1 januari 2009 infördes lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV. Med valfrihetssystem avses enligt denna lag ett förfarande där den enskilde har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som en upphandlande myndighet godkänt och tecknat kontrakt med. Den upphandlande myndigheten behöver inte tillämpa samma valfrihetssystem inom alla berörda områden (1 kap. 1 §). Av 1 kap. 2 § framgår att den upphandlande myndigheten ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Den upphandlande myndigheten ska följa principerna om öppenhet, ömsesidigt erkännande och proportionalitet när den tillämpar valfrihetssystem. Av 4 kap. 2 § framgår att den upphandlande myndigheten får ställa särskilda sociala, miljömässiga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. Samtliga villkor ska anges i annonsen om valfrihetssystem eller i förfrågningsunderlaget.

Regionerna ska enligt lag att organisera primärvården som ett valfrihetssystem. I andra verksamhetsområden inom sjukvård och omsorg är det frivilligt för kommuner och regioner att införa valfrihetssystem.

Lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete trädde i kraft den 1 juli 2023. I lagen finns bestämmelser om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (1 §). Kommuner ska bidra till att samhällets samlade brottsförebyggande arbete bedrivs på ett effektivt sätt genom att fullgöra de uppgifter som följer av lagen (2 §). Bestämmelserna i lagen syftar till att säkerställa att kommuner utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och tar visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande arbetet inom kommunen (3 §).

Bakgrund

Mål för omsorgen om äldre

Äldre ska

- kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag
- kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- bemötas med respekt
- ha tillgång till god vård och omsorg (prop. 2008/09:1 utg.omr. 9, bet. 2008/09:SoU1, rskr. 2008/09:127)
- erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9, bet. 2019/20:SoU1, rskr. 2019/20:135).

Pågående arbete

Utvärdering av åtgärderna för att hantera utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 – Coronakommissionen

I juni 2020 gav regeringen i uppdrag åt en kommission att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter (dir. 2020:74). När det gällde smittspridningen inom vård och omsorg för äldre skulle kommissionen bl.a. utvärdera om det funnits brister i utbildning och kompetens, arbetsorganisation, arbetsmiljö och anställningsförhållanden eller liknande som kan ha försvårat äldreomsorgens förmåga att hantera smittspridningen och lämna de förslag på åtgärder som kommissionens iakttagelser gav anledning till. Kommissionen, som antog namnet Coronakommissionen, överlämnade den 15 december 2020 ett första delbetänkande, Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80). I delbetänkandet gör kommissionen bl.a. bedömningen att en fungerande samordning och samverkan mellan kommuner och regioner är av yttersta vikt om nuvarande ansvarsfördelning ska bestå. En god samverkan ställer krav på verktyg och utarbetade kanaler som säkerställer en operationell och kontinuerlig samordning mellan regioner och kommuner där varje aktör förmår se till helheten och investerar i tillräckligt med resurser. Detta kräver enligt kommissionen sannolikt genomgripande förändringar i styrningen av äldreomsorgen inklusive den medicinska vården.

Den 29 oktober 2021 överlämnades det andra delbetänkandet, Sverige under pandemin, volym 1 och 2 (SOU 2021:89). Volym 1 rör smittspridningen och smittskyddet och volym 2 sjukvården och folkhälsan under pandemin. Den 25 februari 2022 överlämnade Coronakommissionen slutbetänkandet Sverige under pandemin, volym 1 och 2 (SOU 2022:10). Volym 1 rör samhällets, företagens och enskildas ekonomi, och volym 2 rör förutsättningar, vägval och utvärdering.

Betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner

I december 2020 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag (S 2020:16, dir. 2020:142). Utredaren skulle även överväga och lämna förslag på hur medicinsk kompetens kan stärkas i verksamheten och – om det behövs – inom den kommunala ledningen. Målet är att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

I juni 2022 överlämnade utredningen sitt betänkande Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) till regeringen. Utredningen föreslår en äldreomsorgslag som kompletterar socialtjänstlagen med särskilda bestämmelser om vård och omsorg för äldre. Den innehåller även bestämmelser om en nationell ordning för kvalitetsutveckling i äldreomsorgen. Utredaren lämnar även förslag på stärkt tillgång till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen och på den kommunala ledningsnivån.

Förslagen som syftar till att stärka den kommunala hälso- och sjukvården bereds i Regeringskansliet. När det gäller förslaget om en äldreomsorgslag har regeringen beslutat att äldreomsorgen även i fortsättningen kommer att regleras i socialtjänstlagen (se svar på fr. 2023/24:298 nedan).

Ny socialtjänstlag

I augusti 2020 överlämnade utredningen Framtidens socialtjänst sitt slutbetänkande Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) till regeringen. Utredningens större förslag handlar om förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, övergripande planering och planering av insatser, kunskapsbaserad socialtjänst och möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning.

I regeringens budgetproposition för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9 s. 173) anförde regeringen att den under 2024 avser att presentera ett förslag till en ny socialtjänstlag och påbörja arbetet för omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Enligt regeringen behöver förberedelsearbetet inför införandet av en ny socialtjänstlag påbörjas nu. Lagförslag om en övergripande planeringsbestämmelse för hela socialtjänsten samt en bestämmelse om att socialtjänsten ska bedriva sin verksamhet i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet innebär en ambitionshöjning för kommunerna, och kommunerna ska kompenseras enligt finansieringsprincipen. Mot denna bakgrund aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2024 att 63 miljoner kronor ska tillföras de allmänna statsbidragen till kommunerna 2025 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner och därefter 126 miljoner kronor årligen.

Vidare föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2024 att anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. inom utgiftsområde 9 ökas med

70 miljoner kronor 2024 för införandet av en ny socialtjänstlag. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 133 miljoner kronor för 2025 och 196 miljoner kronor för 2026. Anslaget föreslogs ökas med 200 miljoner kronor 2024 för en tidsbegränsad satsning på ökad bemanning i socialtjänsten. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 1 200 miljoner kronor 2025 och 2 200 miljoner kronor per år 2026–2028. I december 2023 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag till anslag för 2024 (bet. 2023/24:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2023/24:88).

I februari 2024 träffade regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) en överenskommelse med syftet att skapa långsiktighet och goda planeringsförutsättningar för kommuner och andra berörda aktörer inför införandet av en ny socialtjänstlag. Överenskommelsen för 2024 omfattar 20 miljoner kronor.

Uppdrag att biträda Socialdepartementet med att utreda bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst

I betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) lämnades ett förslag om ett socialtjänstdataregister där det föreslås att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. För att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för en kunskapsbaserad socialtjänst behöver statistiken stärkas och utvecklas på nationell nivå.

I juni 2023 gav regeringen därför en utredare i uppdrag att bl.a.

- föreslå ett samlat regelverk för socialtjänstdataregister som är förenligt med bestämmelserna om skydd för den personliga integriteten i regeringsformen liksom dataskyddsregleringen
- analysera hur förslagen förhåller sig till regelverken om offentlighet och sekretess och ta ställning till om kommunerna ska ges tillgång till de uppgifter som de har lämnat genom elektronisk åtkomst
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 1 juli 2024 (S 2023:B).

Som ett komplement till utredningen har regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att analysera kommunernas förutsättningar och behov inför införandet av en socialtjänstdataregisterlag. Uppdraget ska redovisas senast den 19 april 2024 (S2023/02123 [delvis]).

Nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg

I december 2021 fick Socialstyrelsen i uppdrag att föreslå hur ett nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg kan inrättas och organiseras vid myndigheten (S2021/08232). I augusti 2022 inrättades Nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg som ett nationellt stöd till kommuner och verksamheter för att utveckla kunskapen om äldreomsorgen.

Nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg samverkar med flera aktörer på olika nivåer för att öka kunskapen om äldreomsorg på nationell nivå och stödja utveckling och implementering av aktuell kunskap och arbetssätt på lokal nivå. Kompetenscentrumet arbetar med omvärldsbevakning, bl.a. genom att följa forskningen på området.

Det arbete som kompetenscentrumet gör ska kopplas till andra myndigheter och den nationella kunskapsstyrningen. Därför finns ett nära samarbete med SKR. Andra kommande samarbetspartner är pensionärsorganisationer, universitet och högskolor, Intresseföreningen för FoU-miljöer inom välfärdsområdet (FoU Valfärd) samt professions- och fackförbund (socialstyrelsen.se).

Under våren 2024 bjuder kompetenscentrumet in de som arbetar med kvalitets- och verksamhetsutveckling inom äldreomsorgen till åtta digitala möten på olika teman – bl.a. om evidensbaserad praktik, om att dela upp arbetsuppgifter mellan olika personalgrupper inom hemtjänsten och om utvärdering av nya arbetssätt i äldreomsorgen.

Den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap

Socialstyrelsen är sektorsansvarig myndighet för beredskapsarbetet inom sektorn hälsa, vård och omsorg. I det arbetet ska myndigheten stärka samhällets beredskap inom hälso- och sjukvård och socialtjänst för att möta allvarliga händelser samt bidra till att minska konsekvenserna av allvarliga händelser.

I juli 2021 fick Socialstyrelsen tillsammans med länsstyrelserna i uppdrag att kartlägga och stödja den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap (S2021/05469 [delvis]). I februari 2023 redovisade myndigheterna i rapporten Stärkt beredskap inom kommunal hälso- och sjukvård och socialtjänst hur beredskapen kan stärkas och vidareutvecklas strukturellt och inom vilka av de prioriterade områdena som olika typer av insatser föreslås.

Vidare har länsstyrelserna ett uppdrag att utgöra ett regionalt stöd till kommunerna i deras arbete med den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap (S2022/03174). Uppdraget ska slutredovisas i juni 2025.

Reglerna kring kommunernas ansvar för att arbeta smittförebyggande har tydliggjorts genom Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:44) om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS som började gälla 1 november 2022.

Under 2023 avsattes 100 miljoner kronor för att stärka och utveckla kommunernas arbete med civilt försvar inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården. Från 2024 och framåt är 300 miljoner kronor årligen avsatta för detta ändamål och fördelas i enlighet med förordningen (2023:490) om statsbidrag till kommuner för socialtjänstens och

hälso- och sjukvårdens beredskap. Syftet med förordningen och bidraget är att kommunerna ska kunna genomföra åtgärder för att stärka socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap så att verksamheten inom socialtjänst och hälso- och sjukvård kan upprätthållas under höjd beredskap.

Fast omsorgskontakt

Sedan den 1 juli 2022 är kommunerna skyldiga att erbjuda alla som har hemtjänst en fast omsorgskontakt om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt. Syftet är att öka tryggheten, kontinuiteten, samordningen och individanpassningen för personer som har hemtjänst.

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram ett vägledningsmaterial som syftar till att ge ett stöd till kommuner och verksamheter i att planera och bedriva arbetet med en fast omsorgskontakt, på ett sätt som gör att målen uppfylls (S2022/01824). Vägledningen beskriver de juridiska bestämmelserna och målen för fast omsorgskontakt, vad som menas med de olika målen och förutsättningar som underlättar att dessa mål uppfylls.

Av vägledningen framgår bl.a. att grunden i den fasta omsorgskontaktens arbete är att arbeta i en nära relation till den enskilde och att skapa en helhetsbild av dennes situation. Därför behöver den som utses till fast omsorgskontakt ges möjlighet att lära känna de personer som han eller hon är omsorgskontakt för. Att utföra hemtjänstinsatser är en central del av omsorgskontaktens arbete. Hon eller han ska anpassa stödet efter den enskildes behov och situation, som kan förändras med kort varsel. Det förutsätter att omsorgskontakten har ett visst handlingsutrymme och flexibilitet. Från och med den 1 juli 2023 ska den fasta omsorgskontakten ha yrkestiteln undersköterska.

Vidare framgår av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2024 att myndigheten ska följa upp reformen fast omsorgskontakt i hemtjänsten (S2023/03257). Socialstyrelsen ska senast den 1 mars 2025 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Vård och omsorg för äldre – Lägesrapport 2024

Socialstyrelsen lämnar varje år en lägesrapport för tillståndet och utvecklingen inom vård och omsorg för personer som är 65 år och äldre. Den senaste rapporten, Vård och omsorg för äldre – Lägesrapport 2024, publicerades i mars 2024. Rapporten är i huvudsak en sammanställning av andra rapporter och redovisningar, både Socialstyrelsens egna och andras, i syfte att ge en samlad lägesbeskrivning. I lägesrapporten för 2023 lyftes särskilt områdena utrikes födda äldre, covid-19-pandemin och ekonomiska förutsättningar bland äldre. I årets rapport har Socialstyrelsen bl.a. analyserat sambandet mellan äldre personers upplevelser av sin äldreomsorg och verksamheternas arbetsrutiner, arbetssätt och personalresurser. Lägesrapporternas huvudmålgrupp är beslutsfattare på nationell nivå, men den kan även vara av intresse för andra målgrupper.

Äldreguiden

Socialstyrelsens webbaserade tjänst Äldreguiden vänder sig till de som ska söka äldreomsorg till sig själva eller till en närstående. På webbplatsen finns information om äldreboenden och utförare av hemtjänst i hela Sverige – såväl offentliga som privata och ideella verksamheter. Äldreguiden är ett led i arbetet med att stödja personer som behöver äldreomsorg och anhöriga i att bli mer delaktiga och få det stöd de behöver.

Uppdrag om välfärdsbrottslighet

I november 2023 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga och analysera kommuners och regioners arbete mot välfärdsbrottslighet i hälso- och sjukvården (S2023/03096).

I januari 2024 beslutade regeringen om två nya uppdrag till Inspektionen för vård och omsorg (Ivo). Det ena uppdraget rör välfärdsbrottslighet inom omsorgen (S2024/00041) och det andra rör välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården och tandvården (S2024/00037). Uppdragen innebär att Ivo ska utveckla sin förmåga att identifiera aktörer som är oseriösa eller kriminella och agera mot dem genom tillsyn och tillståndsprövning. Ivo ska också identifiera behov av utökad myndighetssamverkan och av ett utökat nationellt stöd för att bekämpa välfärdsbrottslighet. Uppdragen ska genomföras i samverkan med Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan och andra myndigheter som deltar i arbetet med att bekämpa den organiserade brottsligheten. Uppdragen pågår 2024–2026 och ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 januari 2027.

Anhörigperspektiv i socialtjänsten och hälso- och sjukvården

I april 2022 beslutade regeringen om en nationell anhörigstrategi för att hjälpa kommuner och regioner att stärka anhörigperspektivet inom vården och omsorgen samt göra stödet till anhöriga mer individanpassat och likvärdigt över landet (S2022/02134). I samband med den nationella anhörigstrategin fick Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett stöd till kommunernas handläggare för ett mer individanpassat och likvärdigt stöd till anhöriga när det gäller den dagliga livsföringen samt att ta fram stöd för att stärka anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och omsorgen.

I november 2023 publicerade Socialstyrelsen två rapporter:

- Stöd för handläggare att uppmärksamma och involvera anhöriga, som främst riktar sig till kommunernas handläggare men även till beslutsfattare, chefer, strateger och utredare inom socialtjänsten
- Integrera anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten – Att förstå och möta anhörigas situation och behov, som riktar sig till arbetsgivare, beslutsfattare och chefer inom hälso- och sjukvård och socialtjänst men även till strateger, handläggare, utredare, läkare, sjuksköterskor och övrig vård- och omsorgspersonal.

Rapport från SKR

Hösten 2022 publicerade SKR rapporten *Leva livet ut! Hälsa, vård och omsorg till äldre* – så ställer vi om. Rapporten vänder sig till beslutsfattare på olika nivåer med möjlighet att påverka dagens och morgondagens stöd till äldre inom kommuner och regioner (skr.se). Rapporten belyser behovet av omställning och ger inspiration till att fortsätta utveckla välfärden. Den är tänkt att fungera som ett stöd i det lokala arbetet och kan ses som ett komplement till redan pågående omställnings- och utvecklingsarbete.

Rapporten lyfter fram sex utvecklingsområden som enligt SKR är viktiga för att kommuner och regioner ska klara hälsa, vård och omsorg för en åldrande befolkning:

- skapa långsiktig och hållbar kompetensförsörjning
- nyttja möjligheterna med digitalisering och välfärdsteknik
- utveckla samhällsplaneringen och fler alternativ för boende
- stärka delaktighet i samhällslivet genom partnerskap med civilsamhället
- utveckla styrning och ledning för effektiv resursanvändning
- arbeta för en kunskapsbaserad, säker och jämlik hälsa, vård och omsorg.

I rapporten finns förslag på konkreta åtgärder för kommuner och regioner inom respektive utvecklingsområde.

Ivo

Ivo granskar att vården och omsorgen följer lagar och regler. Ivo ansvarar för tillsyn och tillståndsprövning inom bl.a. socialtjänst. Myndigheten ansvarar även för prövning av klagomål enligt patientsäkerhetslagen. Man kan som privatperson höra av sig till Ivo med information om brister eller missförhållanden inom vård och omsorg. Tips och klagomål sammanställs och används som underlag för granskningar, riskanalyser och planering av myndighetens tillsyn (ivo.se).

Den som bedriver en verksamhet inom socialtjänsten är skyldig att anmäla allvarliga missförhållanden eller risk för det till Ivo (lex Sarah). En huvudman kan inte anmäla ett allvarligt missförhållande som förekommit hos en annan huvudman.

Patientnämnder

Patientnämnden är en opartisk instans som enligt lag ska finnas i alla regioner och som kan hjälpa patienter eller närstående att föra fram klagomål till verksamheten och se till att de blir besvarade. Patientnämnden gör inga egna medicinska bedömningar och tar inte heller ställning till om vårdgivaren har gjort rätt eller fel. Syftet är i stället att beskriva, informera, reda ut och förklara, och på så sätt bidra till att patienter och vårdgivare förstår varandra bättre (ivo.se).

Patientnämnden hanterar klagomål och synpunkter som rör i stort sett all offentlig finansierad hälso- och sjukvård – bl.a. regionernas hälso- och

sjukvård, kommunernas hälso- och sjukvård och privata vårdgivare som har avtal med en kommun eller region.

Svar på skriftlig fråga

Den 6 december 2023 besvarade statsrådet Anna Tenje (M) en skriftlig fråga om införande av en äldreomsorgslag (fr. 2023/24:298). Statsrådet anförde följande:

Ulrika Westerlund har frågat mig om jag och regeringen har bestämt oss för att inte gå vidare med förslaget om en äldreomsorgslag, och hur ser i så fall de alternativa förslagen för att säkerställa alla äldres rätt till en god vård och omsorg ut.

Efter genomgång och analys av remissinstansernas synpunkter på förslaget om en äldreomsorgslag, har regeringen valt att inte gå vidare med det förslag om en sådan lag som presenterades i betänkandet Nästa steg, ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg om äldre personer (SOU 2022:41) av Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommunerna (S2020:16). Vi delar den uppfattning som många remissinstanser har gett uttryck för, dvs. genom att i lag särskilja äldreomsorgen från övrig socialtjänst, riskerar förutsättningarna för en helhetssyn kring den enskildes behov att försämrats. Vi menar också att de förslag som har lämnats om en ny socialtjänstlag, gagnar äldreomsorgen. Det gäller bl.a. förslag om förebyggande arbete, tidiga insatser och en kunskapsbaserad socialtjänst.

Äldreomsorgen kommer därför även fortsatt att regleras i socialtjänstlagen. Äldreomsorgen ska hålla en hög kvalitet och vara trygg och säker. Den ska utgå från, och vara anpassad efter den enskildes behov. Förslag inom den föreslagna äldreomsorgslagen som kan stärka äldreomsorgen och genomföras på andra vis bereds vidare i Regeringskansliet. I vissa fall överlappar förslagen med förslaget till ny socialtjänstlag, t.ex. vad gäller bestämmelser om förebyggande arbete som också kan bidra till en utveckling av äldreomsorgen.

Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner lämnar i sitt betänkande även förslag som syftar till att stärka den kommunala hälso- och sjukvården. Det är förslag om ändringar i framför allt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Dessa förslag bereds vidare i Regeringskansliet.

Svar på interpellation

Den 20 december 2023 besvarade statsrådet Anna Tenje (M) en interpellation om lagen om valfrihetssystem (ip. 2023/24:195). Statsrådet anförde bl.a. följande (prot. 2023/24:53, anf. 225):

Fru talman! Markus Kallifatides har frågat socialministern om han är beredd att ta initiativ till ett avskaffande av den fria etableringsrätten. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag svarar på interpellationen.

Syftet med lagen (2008:962) om valfrihetssystem är att enskilda ska ha möjlighet att själva välja utförare av välfärdstjänster. Markus Kallifatides anger att företag fritt kan etablera sig om de uppfyller kommunernas minimikrav. Jag vill framhålla att kommunernas krav kan vara höga och att alla kommuner inte har valfrihetssystem. Det är även möjligt för en kommun som har inrättat valfrihetssystem att besluta om att avsluta den

ordningen. Dessa förhållanden i sig innebär en begränsning av etableringsmöjligheterna.

Fru talman! Regeringen värnar valfriheten och den enskildes rätt att välja utförare av en välfärdstjänst. En fungerande konkurrens på omsorgsmarknaden kan skapa bättre förutsättningar för såväl kommunala som privata verksamheter att fortsätta arbeta för att förbättra kvaliteten och för att höja kompetensen i verksamheten. Valfrihet kan vara av godo för både brukare och personal. Fler utförare innebär att personalen har en mångfald av arbetsgivare att välja mellan, men framför allt ger det enskilda en möjlighet att välja vem de vill få vård och omsorg av. För mig är valfriheten lika grundläggande som självklar.

Det är dock allvarligt att välfärdsbrottsligheten har tagit sig in på flera samhällsområden, så även i omsorgen. Men att använda välfärdsbrottsligheten som ett skäl att inskränka valfriheten kan inte vara svaret. Oseriösa aktörer och välfärdsbrott ska vi i stället bekämpa inom alla sektorer. Regeringen har tagit flera initiativ på området och följer utvecklingen mycket noga.

Jag vill särskilt lyfta fram att kommunerna sedan den 1 juli 2023 också ansvarar för att arbeta brottsförebyggande. I det arbetet ingår att stärka det förebyggande arbetet mot ekonomisk brottslighet och välfärdsbrottslighet. För regeringen är det viktigt att skattemedel används så effektivt som bara är möjligt. Kommuner, regioner och statliga myndigheter behöver stärka kunskapen om och få bättre verktyg att upptäcka och förhindra oseriösa aktörer vid upphandling, avtalsskrivning och även uppföljning. Regeringen har också gett Brottsförebyggande rådet ett uppdrag att utveckla det nationella stödet i det brottsförebyggande arbetet (Ju2023/00472). I uppdraget ingår bland annat att ge behovsanpassade och praktiska stödinsatser till kommuner och andra aktörer.

Jag vill också framhålla att det sedan 2019 krävs tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg för att bedriva verksamheter inom flera välfärdsområden, såsom hemtjänst, hem för vård och boende och särskilt boende för äldre. Samtidigt ser regeringen och jag att detta inte är tillräckligt.

Det är viktigt att komma till rätta med välfärdsbrottsligheten, inte minst för att vi har andra stora utmaningar inom äldreomsorgen, vilket också Markus Kallifatides nämner i sin interpellation. Kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen är en stor utmaning, fru talman. Personalens villkor behöver också förbättras, vilket påverkar så gott som alla kommuner och fristående aktörer.

Det är därför viktigt att vi inte endast diskuterar driftsformer utan också kan kroka arm för att komma åt de utmaningar som finns inom den här sektorn. Då behövs alla – kommuner, enskilda utförare och även staten.

Regeringen avsätter därför 1,7 miljarder årligen till och med 2026 för det så kallade Äldreomsorgslyftet. I budgetpropositionen för 2024, som nu är klubbad, avsätter regeringen dessutom cirka 16 miljarder kronor till kommunsektorn för att just stärka välfärden. Äldreomsorgen är en prioriterad fråga för regeringen och mig, och flera åtgärder har redan vidtagits för att förbättra förutsättningarna.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om äldreomsorgens organisation behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU22 Äldreomsorgen. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:79).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner (S 2020:16, dir. 2020:142) överlämnade sitt betänkande Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) till regeringen i juni 2022. Utskottet noterar att regeringen, efter genomgång och analys av remissinstansernas synpunkter på förslaget om en äldreomsorgslag, har valt att inte gå vidare med förslaget om en sådan lag som presenterades i betänkandet. Regeringen anser att förutsättningarna för en helhetssyn kring den enskildes behov riskeras att försämrans genom en lag som särskiljer äldreomsorgen från övrig socialtjänst. Äldreomsorgen kommer därför även fortsättningsvis att regleras i socialtjänstlagen. Regeringen avser att presentera ett förslag till en ny socialtjänstlag under 2024.

Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner lämnade i sitt betänkande även förslag som bl.a. syftar till att stärka den kommunala hälso- och sjukvården. Dessa förslag bereds vidare i Regeringskansliet.

Utskottet anser mot denna bakgrund inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2023/24:2617 (S) yrkande 64 och 2023/24:2705 (MP) yrkande 18. Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet noterar att regeringen avser att arbeta vidare med vissa andra av utredningens förslag som syftar till att stärka äldreomsorgen. Utskottet noterar även att Coronakommissionens analys och slutsatser om äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80) bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motion 2023/24:2617 (S) yrkande 61. Motionsyrkandet bör avslås.

Vidare noterar utskottet att en rad åtgärder har vidtagits under de senaste åren för att stärka den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap. Bland annat kommer 300 miljoner kronor årligen att avsättas för detta ändamål från 2024 och framåt. Som nämnts ovan bereds Coronakommissionens betänkande (SOU 2020:80) inom Regeringskansliet. I sammanhanget kan nämnas att Socialstyrelsen varje år lämnar en lägesrapport om tillståndet och utvecklingen inom vården och omsorgen för personer som är 65 år och äldre. Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:227 (V) yrkande 6. Motionsyrkandet bör avslås.

I betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) lämnades ett förslag om ett socialtjänstdataregister där det föreslås att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Utskottet noterar att regeringen har gett en utredare i uppdrag att föreslå ett regelverk för ett socialtjänstdataregister. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2024. Som nämnts ovan har regeringen aviserat att den avser att presentera ett förslag till en ny socialtjänstlag under 2024. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motion 2023/24:2705 (MP) yrkande 20. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet ser mycket allvarligt på välfärdsbrottslighet och välkomnar därför de uppdrag som regeringen har gett till Socialstyrelsen att kartlägga och analysera kommuners och regioners arbete mot välfärdsbrottslighet i hälso- och sjukvården och till Ivo om att myndigheten ska utveckla sin förmåga att identifiera aktörer som är oseriösa eller kriminella och agera mot dem genom tillsyn och tillståndsprövning. Även Brottsförebyggande rådet har ett uppdrag att utveckla det nationella stödet i det brottsförebyggande arbetet. Vidare har kommunerna sedan den 1 juli 2023 ansvar för att arbeta brottsförebyggande. Det är frivilligt för kommuner att införa valfrihetssystem inom äldreomsorgen och det är även möjligt för en kommun som har inrättat ett valfrihetssystem att avsluta den ordningen. Sammantaget anser utskottet inte att det är nödvändigt för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motion 2023/24:1858 (S). Motionen bör avslås.

Enligt socialtjänstlagen får socialnämnden utan föregående behovsprövning erbjuda hemtjänst till äldre personer. Utskottet är inte berett att föreslå en ändring av denna bestämmelse i enlighet med förslaget i motion 2023/24:2705 (MP) yrkande 60. När det gäller anhörigas situation noterar utskottet att Socialstyrelsen i samband med beslutet om en nationell anhörigstrategi 2022 bl.a. fick i uppdrag att ta fram ett stöd till kommunernas handläggare för ett mer individanpassat och likvärdigt stöd till anhöriga samt för att stärka anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och omsorgen. Stöden publicerades 2023. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:317 (L). Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet har förståelse för de frågor som tas upp i motion 2023/24:2705 (MP) yrkandena 61–63 om stöd och hjälp för äldre. Utskottet är dock inte berett att föreslå att riksdagen ska ta några initiativ med anledning av motionsyrkandena, vilka bör avslås. Utskottet vill i detta sammanhang nämna att kommunerna sedan den 1 juli 2022 är skyldiga att erbjuda alla som har hemtjänst en fast omsorgskontakt för att bl.a. öka tryggheten och individanpassningen för personer som har hemtjänst. Det är positivt att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att följa upp reformen. Slutligen är Socialstyrelsens webbaserade tjänst Äldreguiden ett stöd för personer som behöver äldreomsorg och deras anhöriga vid val av äldreboende och utförare av hemtjänst.

Äldreomsorgens personal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen, Äldreomsorgslyftet samt kompetens- och kunskapsfrågor.

Jämför reservation 8 (S), 9 (V), 10 (MP), 11 (S), 12 (S) och 13 (MP).

Motionerna

Arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 62 föreslås ett tillkännagivande om att anställda inom äldreomsorgen bör ges goda förutsättningar till en bra arbetsmiljö och bra villkor. Äldreomsorgen ska bemannas av rätt utbildad personal som har bra arbetsmiljö och trygga anställningsvillkor. I yrkande 65 föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheterna till att knyta fler arbetsuppgifter inom äldreomsorgen till den skyddade yrkestiteln undersköterska. Genom regleringen av undersköterskans yrkestitel kan, fr.o.m. den 1 juli 2023, endast en undersköterska utses till fast omsorgskontakt. Motionärerna anser att det framöver bör tas initiativ i samma riktning och att det bör utredas i fall fler arbetsuppgifter kan knytas till den skyddade yrkestiteln undersköterska.

I kommittémotion 2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att det bör införas nationella bemanningsriktlinjer inom äldreomsorgen för personaltäthet, utbildning med heltid som norm och avskaffad allmän visstidsanställning. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att äldreomsorgen anställer s.k. timavlönade med yrkesutbildning inom vård och omsorg eller under utbildning, utöver de permanenta arbetskraftsbehoven.

I motion 2023/24:1976 av Zara Leghissa m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att överväga att stärka undersköterskans yrkesroll samt skapa incitament gällande bättre arbetsmiljö och löneutveckling för undersköterskor.

I motion 2023/24:2366 av Gunilla Svantorpe m.fl. (S) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över behovet av att införa nationella bemanningsriktlinjer inom äldreomsorgen.

Äldreomsorgslyftet

I motion 2023/24:1204 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om Äldreomsorgslyftet. Motionärerna anser att satsningar som Äldreomsorgslyftet har varit uppskattade och att de måste fortsätta och utvecklas.

Kompetens- och kunskapsfrågor

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om stöd för att höja personalens kompetens i frågor om hbtqi. I yrkande 26 föreslås ett tillkännagivande om att ökad kunskap hos hemtjänstpersonal om psykisk ohälsa bör finnas med i den nationella strategin mot ofrivillig ensamhet.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 3 kap. 3 § SoL följer att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Av 4 kap. 2 c § följer att digital teknik får användas när bistånd ges i form av hemtjänst eller boende i sådana boendeformer som avses i 5 kap. 5 §. Den digitala tekniken får bara användas utanför den mänskliga kroppen.

Socialtjänstförordningen

Av 2 kap. 3 § socialtjänstförordningen (2001:937) följer att det i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § andra stycket SoL utifrån den enskildes aktuella behov ska finnas tillgång till personal dygnet runt som utan dröjsmål kan uppmärksamma om en boende behöver stöd och hjälp. Den boende ska ges det stöd och den hjälp som behövs till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa.

Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre

I Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2011:12) om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelsen i 3 kap. 3 § andra stycket SoL om lämplig utbildning och erfarenhet. I de allmänna råden listas en rad kunskaper och förmågor som personalen bör ha inom följande områden:

- värdegrund, förhållningssätt och bedömningsförmåga
- kommunikation
- regelverk
- det normala åldrandet
- åldrandets sjukdomar
- funktionsbevarande omsorg m.m.
- social omsorg
- kropps nära omsorg
- måltid, mat och näring

- skötsel av hemmet
- omsorg i livets slutskede
- hälso- och sjukvård m.m.

Pågående arbete

Äldreomsorgslyftet

Våren 2020 presenterade regeringen satsningen Äldreomsorgslyftet, som innebär att ny och befintlig personal ges möjlighet att genomgå utbildning till vårdbiträde eller undersköterska inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning på folkhögskola på betald arbetstid. Från och med 2021 får personalen också möjlighet att fortbilda sig genom andra kompetenshöjande utbildningar inom vård och omsorg om äldre, som t.ex. specialistundersköterska. Dessutom är målgruppen vidgad till att även omfatta första linjens chefer inom vård och omsorg om äldre. Åren 2022 och 2023 omfattade Äldreomsorgslyftet 1,7 miljarder kronor per år.

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att Äldreomsorgslyftet skulle förlängas och att 1,7 miljarder kronor skulle avsättas för ändamålet. Därefter beräknas samma belopp avsättas för ändamålet 2025 och 2026 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9). I december 2023 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2023/24:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2023/24:88).

Socialstyrelsen fick i januari 2024 i uppdrag att fördela de medel till kommunerna som ska användas för att utveckla Äldreomsorgslyftet (S2024/00042). Utöver det som anges i regeringens tidigare beslut att betala ut medel för Äldreomsorgslyftet (S2020/05025 och S2021/00338) ska medlen kunna användas till validering av kunskap till undersköterska i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2023:14) om skyddad yrkestitel för undersköterskor, eller till vårdbiträde hos anställda inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre och till språkutveckling av personalen inom äldreomsorgen.

Vidare ska Socialstyrelsen bl.a. informera kommunerna om hur Äldreomsorgslyftet ska genomföras. Av informationen ska villkoren framgå som exempelvis krav på redovisning av använda medel och återbetalning av outnyttjade eller felaktigt använda medel. Socialstyrelsen ska administrera och följa upp hur medlen har använts enligt myndighetens anvisningar och i vilken utsträckning som privata utförare har fått tillgång till stimulansmedlen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 oktober 2025.

Prestationsbaserat statsbidrag till kommuner för att minska andelen timanställningar inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre

Syftet med det prestationsbaserade statsbidraget till kommuner för att minska andelen timanställningar inom kommunalt finansierad vård och omsorg om

äldre är att ge kommunerna incitament att minska andelen timanställningar för att stärka kvaliteten och öka tryggheten inom äldreomsorgen.

Av budgetpropositionen för 2024 framgår att 3 000 miljoner kronor kommer att betalas ut 2024 till de kommuner som under 2023 uppnått målen i de prestationsbaserade statsbidragen om att minska andelen timanställda och att öka den medicinska kompetensen. Bidraget upphör därefter (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9).

Skyddad yrkestitel för undersköterska

Från och med den 1 juli 2023 är undersköterska en skyddad yrkestitel. Det innebär att man behöver ett bevis från Socialstyrelsen för att få använda titeln undersköterska inom vård och omsorg. I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2023:14) om skyddad yrkestitel för undersköterskor finns de krav som gäller för de som är utbildade i Sverige. Det finns även föreskrifter och allmänna råd för de som är utbildade utanför Sverige men i EU, EES eller Schweiz samt för de som är utbildade i tredjeländ.

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten under 2024 ska förstärka arbetet med att ta emot ansökningar och utfärda bevis om den skyddade yrkestiteln undersköterska med fokus på effektiv handläggning och rättssäkerhet (S2023/03257). Socialstyrelsen ska löpande hålla Regeringskansliet informerat om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Fast omsorgskontakt

Som nämnts ovan är kommunerna sedan den 1 juli 2022 skyldiga att erbjuda alla som har hemtjänst en fast omsorgskontakt om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt. Syftet är att öka tryggheten, kontinuiteten, samordningen och individanpassningen för personer som har hemtjänst.

Från och med den 1 juli 2023 ska den fasta omsorgskontakten ha yrkestiteln undersköterska.

Utvärdering av åtgärderna för att hantera utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 – Coronakommissionen

Som nämnts ovan gav regeringen i juni 2020 i uppdrag åt en kommission att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter (dir. 2020:74). Kommissionen, som antog namnet Coronakommissionen, överlämnade den 15 december 2020 ett första delbetänkande, Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80). I delbetänkandet pekar kommissionen bl.a. på behovet av högre bemanning, ökad kompetens och rimliga arbetsförhållanden inom äldreomsorgen.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård

I juni 2023 tillsatte regeringen Utredningen om stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård (S 2023:07, dir. 2023:98). Utredaren ska lämna förslag som stärker kommunernas möjligheter att säkra tillgången till läkare i kommunal hälso- och sjukvård. Utredaren ska också föreslå åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för personal- och kompetensförsörjningen inom den kommunala hälso- och sjukvården.

Utredaren ska bl.a. analysera och redogöra för kommunernas nuvarande förutsättningar att anlita läkare på regionernas bekostnad och effektiviteten i systemet, föreslå en ordning där kommuner kan anställa läkare samt analysera och föreslå åtgärder för hur det ska bli mer attraktivt för läkare och andra relevanta legitimerade yrkesutövare att arbeta i den kommunala hälso- och sjukvården.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2024.

Välfärdsteknik

I november 2023 biföll riksdagen regeringens proposition 2022/23:131 Välfärdsteknik inom äldreomsorgen (bet. 2023/24:SoU3, rskr. 2023/24:46). I propositionen föreslog regeringen bl.a. ett förtydligande av möjligheten att använda digital teknik när insatser ges i form av hemtjänst eller boende i särskilda boendeformer för äldre. Lagändringen trädde i kraft den 1 mars 2024.

I oktober 2023 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att ta fram förslag på en reglering av användningen av välfärdsteknik vid utförande av insatser enligt socialtjänstlagen och insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS (dir. 2023:147). I uppdraget ingår även att lämna förslag på en reglering av användningen av välfärdsteknik när insatser enligt socialtjänstlagen och insatser enligt LSS ges till personer med nedsatt beslutsförmåga. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2025.

I mars 2024 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga lokala erfarenheter av att införa välfärdsteknik inom äldreomsorgen (S2024/00641). Myndigheten ska lyfta fram enkelt kvantifierbara faktorer för att beskriva den direkta nyttan med välfärdsteknik, som exempelvis tidsförbrukning. Socialstyrelsen ska också bedöma på vilket sätt införandet av välfärdsteknik har påverkat kvaliteten i de olika verksamheterna. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2025.

SKR:s nio strategier för att möta kompetensutmaningen

Inom SKR:s satsning Sveriges Viktigaste Jobb presenteras nio strategier för att möta kompetensutmaningen. De är framtagna som ett stöd för arbetet i kommuner och regioner. Strategierna handlar om att vara en attraktiv arbetsgivare, att hitta nya lösningar och ett hållbart arbetsliv (skr.se). De nio strategierna är

- använd kompetensen rätt
- förläng arbetslivet
- prioritera arbetsmiljöarbetet
- rekrytera bredare
- stärk ledarskapet
- stöd medarbetarnas utveckling
- sök nya samarbeten
- utnyttja tekniken smart
- öka heltidsarbetet.

Projektet heltidsresan

SKR och fackförbundet Kommunal arbetar gemensamt i ett långsiktigt projekt för att heltidsarbete ska bli norm. Projektet kallas för Heltidsresan. På projektets webbplats finns information, presentationer, verktyg och statistik för att underlätta resan från deltid till heltid (heltid.nu).

Uppdrag att stärka hbtqi-kompetensen inom vård och omsorg om äldre personer

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten ska ta fram och sprida kunskapshöjande material om hbtqi-frågor i samband med vård och omsorg om äldre personer (S2023/03257). Uppdraget syftar till att höja hbtqi-kompetensen hos olika yrkesgrupper inom den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänsten och deras verksamheter. Äldre hbtqi-personers rättigheter i relation till vården och omsorgen ska ingå. I genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen inhämta synpunkter från Folkhälsomyndigheten. Socialstyrelsen ska senast den 1 mars 2025 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Nationell strategi för att utveckla och intensifiera arbetet med att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet

Folkhälsomyndigheten har fått ett uppdrag att, i samverkan med bl.a. Socialstyrelsen, genomföra en kartläggning i syfte att utveckla kunskapen om ofrivillig ensamhet och dess konsekvenser och utifrån resultaten av kartläggningen ta fram ett förslag till en nationell strategi för att utveckla och intensifiera arbetet med att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet (S2023/01137). Folkhälsomyndigheten ska senast den 1 februari 2025 lämna en slutredovisning av uppdraget. (Se vidare om regeringens arbete med att förebygga ofrivillig ensamhet under avsnittet Hälsoförebyggande arbete.)

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om äldreomsorgens personal

Motionsyrkanden om äldreomsorgens personal behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU22 Äldreomsorgen. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:79).

Tillkännagivande om kunskapskrav i det svenska språket

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU9 Äldre frågor ett tillkännagivande till regeringen om att se över vilka kunskapskrav i det svenska språket som ska gälla för äldreomsorgens personal (s. 43, 1 res. S, V, MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:216).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande med anledning av tillkännagivandet (s. 129):

Av tillkännagivandet följer att regeringen bör se över vilka kunskapskrav i det svenska språket som ska gälla för äldreomsorgens personal (bet. 2020/21:SoU9 s. 43). Regeringen beslutade den 30 mars 2023 om kommittédirektiven Språkrav för personal i äldreomsorgen (dir. 2023:44). Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 upprepas att tillkännagivandet är slutbehandlat (s. 204–205).

Tillkännagivande om medicinsk kompetens och personalförsörjning

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU15 Hälso- och sjukvårdens organisation m.m. ett tillkännagivande till regeringen om att stärka den medicinska kompetensen och personalförsörjningen inom äldreomsorgen (s. 28, 1 res. S, V, MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:383).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande med anledning av tillkännagivandet (s. 18):

Av tillkännagivandet följer att regeringen bör ta vara på Corona-kommissionens slutsatser och se över hur den medicinska kompetensen och personalförsörjningen kan stärkas inom äldreomsorgen (bet. 2021/22:SoU15 s. 28). Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner (S2020:16) har lämnat förslag som syftar till att stärka den medicinska kompetensen i äldreomsorgen. Utredningens betänkande Nästa steg, ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) har remissbehandlats. Förslagen bereds inom Regeringskansliet. Regeringen har tillsatt en utredning för att stärka kommunernas möjligheter att säkra tillgången till läkare i kommunal hälso- och sjukvård (dir. 2023:98). Utredaren ska också föreslå åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för personal- och

kompetensförsörjningen inom den kommunala hälso- och sjukvården. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2024. Vidare har regeringen beslutat kommittédirektiven Språkrav för personal i äldreomsorgen (dir. 2023:44). Regeringen har också beslutat om kompetensstärkande insatser för personalen under 2023 för att höja kvaliteten inom äldreomsorgen så att äldre och deras anhöriga känner ökad trygghet och ges en god omsorg. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed har tillgodosetts och är slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 upprepas att tillkännagivandet är slutbehandlat (s. 245–246).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att Coronakommissionen i sin första delredovisning Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80) bl.a. pekar på behovet av högre bemanning, ökad kompetens och rimliga arbetsförhållanden inom äldreomsorgen. Utskottet noterar att betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Vidare kan utskottet konstatera att undersköterska fr.o.m. den 1 juli 2023 är en skyddad yrkestitel. Genom den skyddade yrkestiteln har det tydliggjorts vilken kompetens en person med titeln undersköterska har. Den som utses till fast omsorgskontakt i hemtjänsten ska ha yrkestiteln undersköterska.

Utskottet noterar vidare SKR:s satsning Sveriges Viktigaste Jobb som syftar till att kommuner och regioner ska vara attraktiva arbetsgivare.

Utskottet vill i detta sammanhang påminna om att en ny bestämmelse i socialtjänstlagen trädde i kraft den 1 mars 2024 som förtydligar möjligheten att använda digital teknik när insatser ges vid hemtjänst eller boende i särskilda boendeformer för äldre.

Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2023/24:227 (V) yrkandena 1 och 4, 2023/24:1976 (S), 2023/24:2366 (S) yrkande 2 och 2023/24:2617 (S) yrkandena 62 och 65. Motionsyrkandena bör avslås.

Syftet med Äldreomsorgslyftet är att stärka kompetensen inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre genom att ge ny och befintlig personal möjlighet att utbilda sig på arbetstid. Att personalen har rätt kompetens är centralt för kvaliteten och säkerheten i äldreomsorgen. Utskottet välkomnar därför att satsningen Äldreomsorgslyftet har förlängts och ska utvecklas under 2024 och framåt. Utskottet noterar att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att fördela de medel (1,7 miljarder kronor) till kommunerna som ska användas för att utveckla Äldreomsorgslyftet under 2024. Utöver det som anges i regeringens tidigare beslut ska medlen bl.a. kunna användas till språkutveckling för personalen inom äldreomsorgen. Utskottet anser att motion

2023/24:1204 (S) yrkande 1 bör avslås i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Vidare noterar utskottet att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram och sprida kunskapshöjande material om hbtqi-frågor i samband med vård och omsorg om äldre personer. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2025. Vidare har Folkhälsomyndigheten i uppdrag att genomföra en kartläggning i syfte att utveckla kunskapen om ofrivillig ensamhet och dess konsekvenser och utifrån resultaten av kartläggningen ta fram ett förslag till en nationell strategi för att utveckla och intensifiera arbetet med att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2025. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motion 2023/24:2705 (MP) yrkandena 15 och 26. Motionsyrkandena bör avslås.

Boendefrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om boendefrågor.

Jämför reservation 14 (MP).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om boendeformer med särskild hbtqi-inriktning. I yrkande 51 föreslås ett tillkännagivande om rätt att flytta till mellanboende. I yrkande 54 föreslås ett tillkännagivande om grön utemiljö i upphandlingar och valfrihetssystem. Motionärerna anser att tillgång till grön utemiljö är en fråga som behöver vara med redan i planeringen av äldrebostäder. I yrkande 57 föreslås ett tillkännagivande om att införa en rätt till flyttstöd i socialtjänstlagen och i yrkande 58 föreslås ett tillkännagivande om behovet av att stärka kravet i socialtjänstlagen på kommunernas förebyggande arbete och uppsökande verksamhet i fråga om äldre. Motionärerna anser att äldre inte ska behöva bli sittande i en för stor bostad eller i en bostad där de varken kommer ut eller kan röra sig fritt. I yrkande 59 föreslås ett tillkännagivande om egeninläggning på korttidsboende.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Socialtjänstens omsorg om äldre ska enligt 5 kap. 4 § SoL inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva

och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Enligt 5 kap. 5 § ska socialnämnden verka för att äldre människor får goda bostäder och därutöver ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering. Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Av 5 kap. 6 § följer att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område.

Förordningen om investeringsstöd till äldreboendestäder m.m.

Enligt förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldreboendestäder m.m. får statsbidrag lämnas för att stimulera anordnande, genom ny- eller ombyggnad, av bostäder som utgör sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § SoL eller trygghetsboendestäder.

Förordningen om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer

Enligt förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer får stöd lämnas till en fastighetsägare, tomträttsinnehavare eller någon som avser att anordna bostäder på ofri grund. Syftet med stödet är att främja en ökning av antalet bostäder för äldre personer. Enligt 3 § får stöd, i mån av tillgång på medel, lämnas för att stimulera ny- eller ombyggnad av hyresbostäder som utgör sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § SoL, ny- eller ombyggnad av hyresbostäder för äldre personer på den ordinarie bostadsmarknaden eller anpassning av gemensamma utrymmen i eller i anslutning till byggnad som upplåts med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.

Pågående arbete

Äldreboendestäder

Av regleringsbrevet för budgetåret 2024 när det gäller anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet framgår att 492 500 000 kronor får användas under 2024 för utgifter i enlighet med förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer (S2023/03257). Av dessa medel får Boverket använda 2 000 000 kronor under 2024 för myndighetens handläggning av ärenden i enlighet med förordningen

(2007:159) om investeringsstöd till äldreboendestäder m.m. och förordningen om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer.

Särskilda boendeformer för äldre

Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd, s.k. särskilda boenden. Vården och omsorgen i det särskilda boendet ska vara anpassade utifrån personens behov av trygghet, gemenskap och självbestämmande.

Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering, s.k. biståndsbedömda trygghetsboenden.

Utöver dessa finns korttidsboenden, icke biståndsbedömda trygghetsboenden och seniorboenden.

Boverkets undersökning av bostadsmarknaden i Sverige

Boverket gör årligen en nationell undersökning för att få en bild av bostadsmarknaden i Sverige. Av den senaste undersökningen framgår att 109 kommuner bedömer att de har ett underskott på särskilda boendeformer för äldre, vilket är en ökning med 26 kommuner jämfört med året innan (Boverket, 2023 års bostadsmarknadsenkät). Av undersökningen framgår vidare att det i gruppen 65–79 år är omkring 1,5 procent av både män och kvinnor som bor i särskilt boende. Av dem som har passerat 80 år det sammanlagt ca 14 procent som bor i särskilt boende. Den genomsnittliga väntetiden till särskilt boende ökade mellan 2021 och 2022 från 44 till 53 dagar.

Rapporter från SKR

SKR har tagit fram en rapport som dels belyser utmaningarna i planeringsarbetet när det gäller särskilda boenden, dels ger ett handgripligt metodstöd för träffsäkra prognoser. I rapporten presenteras erfarenheter från 13 kommuner och ett kommunförbund. Erfarenheten visar att det är svårt att prognosticera rätt och att det finns mycket att vinna med ett strukturerat arbetssätt och tydliga rutiner. Det finns ett samspel mellan de olika insatserna inom äldreomsorgen, t.ex. mellan omfattande hemtjänst och särskilt boende.

Vidare har SKR med stöd av forskare tagit fram rapporten Framtidens äldreboende om utformningen av vård- och boendemiljöer för äldre, med funderingar kring framtidens boende för äldre. Bland goda exempel, trender och framtidsbilder uppmärksammas bl.a. betydelsen av utemiljöerna, samlokalisering och möjlighet till fysisk aktivitet.

Hösten 2022 publicerade SKR rapporten *Leva livet ut! Hälsa, vård och omsorg till äldre* – så ställer vi om. Rapporten vänder sig till beslutsfattare på olika nivåer med möjlighet att påverka dagens och morgondagens stöd till äldre inom kommuner och regioner. Rapporten lyfter fram sex utvecklingsområden som enligt SKR är viktiga för att kommuner och regioner ska klara

hälsa, vård och omsorg om en åldrande befolkning. Ett av dessa är att utveckla samhällsplaneringen och fler alternativ för boende. I rapporten lämnas bl.a. följande förslag till åtgärder (s. 25).

- Genomför tillgänglighetsinventeringar av det befintliga bostadsbeståndet och offentliga miljöer i samverkan med bl.a. pensionärsråd, funktionshindersråd och fastighetsägare.
- Tillgänglighetsanpassa utemiljöer, gångstråk och grönområden för att underlätta för äldre att behålla sin aktivitets- och funktionsförmåga.
- Skapa fler attraktiva boendeanternativ i det ordinarie beståndet samt mellanboendeformer för äldre i samverkan med olika aktörer.
- Inspireras av de svenska kommuner som anslutit sig till WHO:s nätverk och koncept för åldersvänliga städer.

Vård och omsorg om äldre hbtqi-personer

Socialstyrelsen fick i februari 2022 i uppdrag av regeringen att kartlägga äldre hbtqi-personers behov av, och tillgång till, kommunal vård och omsorg (A2022/00188). I september 2023 återrapporterade myndigheten uppdraget i rapporten *Kommunal vård och omsorg om äldre hbtqi-personer – En kartläggning*. När det gäller boenden framgår av kartläggningen att den första avdelningen med hbtqi-inriktning öppnades i Stockholm 2021. Det finns även ett fåtal boenden som är hbtqi-certifierade av RFSL.

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten ska ta fram och sprida kunskaphöjande material om hbtqi-frågor i samband med vård och omsorg om äldre personer (S2023/03257). Socialstyrelsen ska senast den 1 mars 2025 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om boendefrågor behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU22 *Äldreomsorgen*. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:79).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att socialtjänstens omsorg om äldre enligt socialtjänstlagen ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och därutöver ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Socialnämnden ska vidare göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område.

Utskottet noterar att Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen har kartlagt äldre hbtqi-personers behov av och tillgång till kommunal vård och omsorg. Vidare har myndigheten fått i uppdrag att ta fram och sprida kunskapshöjande material om hbtqi-frågor i samband med vård och omsorg om äldre personer.

Vidare noterar utskottet att SKR i rapporten *Leva livet ut! Hälsa, vård och omsorg till äldre* – så ställer vi om, bl.a. lyfter fram utvecklingsområdet samhällsplanering och fler alternativ för boende som viktigt för att kommuner och regioner ska klara hälsa, vård och omsorg för en åldrande befolkning.

Utskottet anser inte att riksdagen behöver vidta några åtgärder när det gäller motion 2023/24:2705 (MP) yrkandena 14, 51, 54 och 57–59. Motionsyrkandena bör avslås.

Hälsöförebyggande arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om träning och rehabilitering, äldrehälsovårdsprogram, kulturella och sociala aktiviteter samt uppdrag om äldre hbtqi-personer.

Jämför reservation 15 (S), 16 (MP), 17 (S, C, MP), 18 (MP) och 19 (MP).

Motionerna

Träning och rehabilitering

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om vikten av att erbjudas träning och rehabilitering. Motionärerna anför bl.a. att det kan göra stor skillnad för en äldre person att träna balans och styrka och att veta hur man ska falla om man faller. Motionärerna anser även att det är viktigt att äldre personer får hjälp med träning och rehabilitering efter sjukdom eller olyckor.

I motion 2023/24:1974 av Linus Sköld m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att överväga att stärka fysioterapeuters och arbetsterapeuters förebyggande arbete med äldre.

Äldrehälsovårdsprogram

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 59 föreslås ett tillkännagivande om att etablera ett nationellt äldrehälsovårdsprogram. Motionärerna anser att vi i Sverige bör bygga vidare på erfarenheterna från mödravårds- och barnhälsovårdsarbetet för att också etablera ett nationellt äldrehälsovårdsprogram.

I kommittémotion 2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge lämpliga

myndigheter i gemensamt uppdrag att utveckla och förbereda införandet av ett nationellt äldrehälsovårdsprogram.

Kulturella och sociala aktiviteter

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 33 föreslås ett tillkännagivande om vikten av att det dagligen ska finnas tillgång till kulturella och sociala aktiviteter på särskilda boenden.

Uppdrag om äldre hbtqi-personer

I kommittémotion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om det aviserade uppdraget om äldre hbtqi-personers egna erfarenheter. Enligt motionärerna finns det ett behov av aktuell kunskap om hur äldre hbtqi-personer själva uppfattar den vård och omsorg de får, hur de uppfattar bemötandet och vilka faktorer som påverkar benägenheten att söka omsorg vid behov. Även äldre hbtqi-personers hälsa och livsvillkor är ett område där det enligt motionärerna behövs ökad kunskap.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Enligt 5 kap. 4 § SoL ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Av 5 kap. 6 § följer att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område.

Pågående arbete

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om God och nära vård 2024 – En personcentrerad och patientsäker hälso- och sjukvård med primärvården som nav

Regeringen och SKR har slutit en överenskommelse med rubriken God och nära vård 2024 – En personcentrerad och patientsäker hälso- och sjukvård med primärvården som nav (S2023/03334). Överenskommelsen omfattar drygt 3,4 miljarder kronor. En del av överenskommelsen innebär fortsatt stöd till centrala utvecklingsområden, däribland hälsofrämjande, förebyggande, habiliterande och rehabiliterande arbetssätt. För att få ta del av medlen i denna del ska regionerna och kommunerna:

- Arbeta med insatser som bidrar till att förebygga kroniska eller andra långvariga sjukdomar och bidrar till att personer återvinner eller bibehåller

bästa möjliga hälsa och funktionsförmåga. Det kan t.ex. göras genom stödjande insatser för att uppnå hälsosamma levnadsvanor.

- Arbeta med strukturerad utveckling av hälsofrämjande, förebyggande, habiliterande/rehabiliterande och försäkringsmedicinskt arbetssätt i samverkan, såsom hembesöksprogram och hälsosamtal, för både vuxna, äldre, barn och unga.
- Arbeta med riskbedömning och åtgärdsplanering, t.ex. för äldre personer som riskerar att falla, få trycksår, minska i vikt eller utveckla ohälsa.

Fallprevention

I februari 2023 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att informera beslutsfattare inom kommuner och regioner om de fördelar som fallpreventivt arbete kan medföra (S2023/00786). Informationsinsatsen ska utgå från befintligt material och ska även lyfta fram mat och måltiders betydelse för det fallpreventiva arbetet. Socialstyrelsen ska i uppdraget samverka med SKR. Uppdraget ska redovisas senast den 20 maj 2024.

På kunskapsguiden.se finns bl.a. information om hur fallolyckor kan förebyggas och om ekonomiska perspektiv på fallpreventivt arbete.

Satsningar för att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet

Under 2023 påbörjade regeringen en treårig gemenskapssatsning i syfte att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet. Satsningen beräknas uppgå till 300 miljoner kronor per år under perioden 2023–2025.

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att 100 miljoner kronor skulle anvisas till anslaget 2:7 Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre för utgifter för bidrag och statsbidrag som syftar till att stärka och utveckla arbetet med att förebygga ohälsa och ofrivillig ensamhet bland äldre (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9). Regeringen föreslog att 50 miljoner kronor skulle anvisas till anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet. Vidare föreslog regeringen att Folkhälsomyndighetens anslag skulle öka med 20 miljoner kronor 2024 för att stärka och utveckla arbetet för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering genom ett förstärkt myndighetsarbete inom området. I december 2023 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2023/24:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2023/24:88).

Inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid föreslog regeringen att medel skulle avsättas till civilsamhällesorganisationer som arbetar med att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre och andra utsatta grupper. I december 2023 ställde sig kulturutskottet bakom regeringens förslag (prop. 2023/24:1 utg.omr. 17, bet. 2023/24:KrU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2023/24:76–79).

Uppdrag för att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet

I mars 2023 fick Folkhälsomyndigheten i uppdrag att, i samverkan med bl.a. Socialstyrelsen, genomföra en kartläggning i syfte att utveckla kunskapen om ofrivillig ensamhet och dess konsekvenser och, utifrån resultatet av kartläggningen, ta fram ett förslag till en nationell strategi för att utveckla och intensifiera arbetet med att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet (S2023/01137). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 februari 2025.

I februari 2023 gav regeringen Socialstyrelsen ett uppdrag att fördela medel till kommunerna för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre genom att starta, förbättra eller utöka arbetet med hälsosamtal (S2023/00676). Vidare fick Socialstyrelsen i uppdrag att fördela medel till projekt som ska underlätta för äldre att delta i sociala och hälsofrämjande aktiviteter.

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten under 2024 ska betala ut 95 miljoner kronor till landets kommuner för deras arbete med att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer genom hälsosamtal (S2023/03257). Socialstyrelsen ska även stödja arbetet med hälsosamtal i landets kommuner samt uppmuntra till innovativa arbetssätt och nya samarbeten. I denna del av uppdraget ingår att avsluta och sprida eventuella erfarenheter från ovan nämnda uppdrag (S2023/00676). Socialstyrelsen ska även ta fram förslag på kriterier för hur bidrag för arbete med hälsosamtal bland äldre kan fördelas och i det arbetet överväga om ytterligare målgrupper bör inkluderas. Socialstyrelsen ska senast den 14 juni 2024 lämna en delredovisning till Regeringskansliet med förslag på kriterier. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2025.

Vägledning för att förhindra ofrivillig ensamhet bland äldre personer

I december 2022 publicerade Socialstyrelsen en vägledning för att förhindra ofrivillig ensamhet bland äldre personer. Vägledningen riktar sig till chefer, verksamhetsutvecklare och personal som möter äldre personer inom primärvården och äldreomsorgen. Socialstyrelsen har även tagit fram ett material som riktar sig till hemtjänsten och särskilda boenden för äldre och som bl.a. innehåller reflektionsfrågor om ofrivillig ensamhet och hur den egna verksamheten är utformad (Förebygg ofrivillig ensamhet hos äldre personer – fakta och reflektionsfrågor avsett för hemtjänst och särskilt boende för äldre).

Äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor

I februari 2022 gav regeringen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att kartlägga äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor (A2022/00187). Uppdraget skulle genomföras i nära samverkan med Socialstyrelsen (jfr nedan).

Folkhälsomyndigheten återrapporterade uppdraget till Regeringskansliet i september 2023. Resultaten visade bl.a. att äldre hbtqi-personer överlag beskriver en god hälsa, men att de har sämre livsvillkor, levnadsvanor och hälsoutfall än heterosexuella äldre.

Folkhälsomyndigheten identifierade inom ramen för regeringsuppdraget utvecklingsområden och behov av ökad kunskap och hälsofrämjande åtgärder för äldre hbtqi-personer. I rapporten föreslogs bl.a. att regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att på ett fördjupat sätt fortsätta följa kunskapsområdet åldrande och äldre hbtqi-personers hälsa. Vidare föreslogs att hbtqi-kompetens bör införlivas i vård- och omsorgsutbildningar och att mötesplatser och sociala sammanhang för äldre hbtqi-personer behöver främjas inom region, kommun och civilsamhälle för att stärka den psykiska hälsan i gruppen. Myndigheten föreslog även att social omsorg samt hälso- och sjukvård som ges till äldre hbtqi-personer bör följas upp ur ett hbtqi-perspektiv.

Av Folkhälsomyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten ska vidta insatser för att stärka och utveckla arbetet avseende äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor (S2023/03257). I uppdraget ingår bl.a. att på ett fördjupat sätt följa kunskapsområdet åldrande och äldre hbtqi-personers hälsa genom uppföljning, fördjupade analyser och kunskaps-spridning. Vid genomförandet av uppdraget ska Folkhälsomyndigheten inhämta kunskaper och erfarenheter från Socialstyrelsen. Folkhälso-myndigheten ska senast den 1 mars 2025 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Kommunal vård och omsorg om äldre hbtqi-personer

Som nämnts ovan fick Socialstyrelsen i februari 2022 i uppdrag av regeringen att kartlägga kommuners vård och omsorg om äldre hbtqi-personer och gruppens behov av kommunal vård och omsorg (A2022/00188). Uppdraget skulle genomföras i nära samverkan med Folkhälsomyndigheten (jfr ovan).

I september 2023 återrapporterade myndigheten uppdraget i rapporten *Kommunal vård och omsorg för äldre hbtqi-personer – En kartläggning*. Kartläggningen visade att många äldre hbtqi-personer känner oro inför att ta del av kommunal vård och omsorg, bl.a. när de tänker på mötet med vård- och omsorgspersonal inom hemtjänst eller äldreboende. Socialstyrelsens kartläggning visade också att en mindre andel av kommunerna arbetar för att främja en likvärdig vård och omsorg om äldre hbtqi-personer. Utifrån kartläggningen föreslog Socialstyrelsen bl.a. att det tas fram kunskapsstöd på området riktat till vården och omsorgen.

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten ska ta fram och sprida kunskapshöjande material om hbtqi-frågor i samband med vård och omsorg om äldre personer (S2023/03257). Uppdraget syftar till att höja hbtqi-kompetensen hos olika yrkesgrupper inom den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänsten och deras verksamheter. Äldre hbtqi-personers rättigheter i relation till vården och omsorgen ska ingå. I genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen inhämta synpunkter från Folkhälsomyndigheten. Socialstyrelsen ska senast den 1 mars 2025 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om hälsoförebyggande arbete

Motionsyrkanden om hälsoförebyggande arbete behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU22 Äldreomsorgen. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:79).

Tillkännagivanden om förebyggande insatser för att främja hbtq-personers psykiska hälsa

Utskottet föreslog i betänkande 2019/20:SoU5 Folkhälsofrågor ett tillkännagivande till regeringen om att uppdra åt lämplig myndighet att föreslå förebyggande insatser för att främja hbtq-personers psykiska hälsa (s. 25, 1 res. SD). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2019/20:173). I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 9 s. 81) redovisade regeringen de insatser som vidtagits med anledning av tillkännagivandet och ansåg att tillkännagivandet var slutbehandlat. Riksdagen ansåg dock att tillkännagivandet inte kunde anses vara slutbehandlat genom de redovisade åtgärderna och riktade därför ett nytt tillkännagivande till regeringen i samma fråga (bet. 2021/22:SoU1 s. 45, 1 res. S). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:123).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 81):

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9 avsnitt 4.3 s. 84–85) samt i regeringens skrivelse till riksdagen, Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (skr. 2022/23:75) redogjorde regeringen för de ytterligare insatser som vidtagits med anledning av tillkännagivandet. Utöver dessa åtgärder har regeringen gett Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten ett uppdrag om att, tillsammans med 24 andra myndigheter, inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171). Grundläggande utgångspunkter vid framtagandet av strategin ska vara en god, jämlik och jämställd psykisk hälsa i hela befolkningen. Särskilt fokus ska riktas mot det främjande och förebyggande arbetet och särskild hänsyn tas till de grupper som löper störst risk att utveckla psykisk ohälsa eller att begå självmord, t.ex. hbtqi-personer. Regeringen har även gett Folkhälsomyndigheten ett uppdrag att kartlägga äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor (A2022/00187). Uppdraget omfattar bl.a. att inhämta och sammanställa befintlig kunskap om äldre hbtqi-personers hälsa och livsvillkor, inbegripet faktorer såsom behov och de risk- och skyddsfaktorer som är särskilt relevanta för äldre hbtqi-personers hälsa och livsvillkor. Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med Socialstyrelsen som har fått ett uppdrag att kartlägga äldre hbtqi-personers vård och omsorg (A2022/00188). Därutöver har regeringen gett Folkhälsomyndigheten ett uppdrag att sammanställa kunskapsläget när det gäller jämlika förutsättningar till hälsa samt livsvillkor för hbtqi-personer (A2023/01067). Uppdraget omfattar såväl psykisk som fysisk hälsa och i uppdraget ingår förutom att sammanställa kunskap och utföra fördjupade analyser även att identifiera kunskapsluckor, presentera en plan för myndighetens vidare kunskapsutveckling

inom området samt att lämna rekommendationer avseende utvecklingsbehov inom andra områden. Regeringen anser att tillkännagivandena därmed är tillgodosedda och slutbehandlade.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandena i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 upprepas att tillkännagivandena är slutbehandlade (s. 194–195).

Tilkännagivande om medicinskt ansvarig för rehabilitering

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU16 Hälso- och sjukvårdens organisation m.m. ett tillkännagivande till regeringen om medicinskt ansvarig för rehabilitering (s. 31, 1 res. S, MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2020/21:327).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 19):

Av tillkännagivandet följer att regeringen bör se över förutsättningar och möjligheter för att en medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) ska kunna finnas tillgänglig i varje kommun (bet. 2020/21:SoU16 s. 31). Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner (S 2020:16) har haft i uppdrag att överväga och ta ställning till om det finns behov av och är ändamålsenligt att det inom varje kommun ska finnas en MAR på samma sätt som det i nuläget finns krav på medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) (dir. 2020:142). Utredningen lämnade sitt betänkande Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) till regeringen den 28 juni 2022. Betänkandet har remissbehandlats. Förslagen bereds i Regeringskansliet. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 upprepas att tillkännagivandet är slutbehandlat (s. 209).

Tilkännagivande om en nationell strategi för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU13 Äldrefrågor ett tillkännagivande till regeringen om att ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell strategi för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre (s. 43, 1 res. S). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2021/22:215).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande med anledning av tillkännagivandet (s. 164):

Av tillkännagivandet följer att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell strategi för att motverka

ofrivillig ensamhet bland äldre. Berörda myndigheter, regioner, kommuner och det civila samhället bör involveras i strategin. Det är även viktigt att ta vara på såväl internationella erfarenheter som erfarenheter från coronapandemin när strategin tas fram (bet. 2021/22:SoU13 s. 43). Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten ett uppdrag att genomföra en kartläggning och ta fram ett förslag till en nationell strategi för att utveckla och intensifiera arbetet med att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet (S2023/01137). Den nationella strategin ska inkludera flera samhällsgrupper och särskild hänsyn ska tas till grupper som löper störst risk att drabbas av ofrivillig ensamhet och dess konsekvenser, däribland gruppen äldre. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 upprepas att tillkännagivandet är slutbehandlat (s. 228).

Tillkännagivande om fallpreventivt arbete

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU13 Äldre frågor ett tillkännagivande till regeringen om att se över hur det fallpreventiva arbetet kan stärkas (s. 54, 1 res. S, MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2021/22:215).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 130):

Av tillkännagivandet följer att regeringen bör se över hur det fallpreventiva arbetet kan stärkas (bet. 2021/22:SoU13 s. 54). Det är kommuner och regioner som ansvarar för genomförandet av hälso- och sjukvård och socialtjänst. Regeringen beslutade i februari 2023 att ge Socialstyrelsen ett uppdrag att informera beslutsfattare inom kommuner och regioner om de fördelar som fallpreventivt arbete kan medföra (S2023/00786). Informationsinsatsen ska utgå från befintligt material, som t.ex. de hälsoekonomiska beräkningar avseende fallpreventiva åtgärder inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten som Socialstyrelsen tidigare gjort på regeringens uppdrag. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 upprepas att tillkännagivandet är slutbehandlat (s. 228–229).

Tillkännagivande om en nollvision när det gäller undernäring bland äldre

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU13 Äldre frågor ett tillkännagivande till regeringen om att ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram underlag till en nollvision när det gäller undernäring bland äldre (s. 54, 1 res.

S, C, V, MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2021/22:215).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 131):

Av tillkännagivandet följer att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett underlag för en nollvision när det gäller undernäring bland äldre (bet. 2021/22:SoU13 s. 54). I Sverige är undernäring vanligast bland äldre personer och allmänt i samband med sjukdom. Socialstyrelsen har tagit fram kunskapsstödet Att förebygga och behandla undernäring som ett komplement till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOFS 2014:10) om förebyggande av och behandling vid undernäring. I kunskapsstödet framkommer att arbete med att förebygga och behandla undernäring förutsätter goda möjligheter till samverkan mellan vårdgivare och att vård- och omsorgspersonalen har tillräcklig kompetens. Regeringen har stärkt förutsättningarna genom kunskaphöjande insatser som t.ex. det s.k. Äldreomsorgslyftet och den generella förstärkningen av äldreomsorgen i sektorsbidraget. Lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation som stärker förutsättningarna för informationsutbyte mellan vårdgivare och utförare av bl.a. äldreomsorg trädde i kraft den 1 januari 2023. Det är kommuner och regioner som ansvarar för genomförandet av hälso- och sjukvård och socialtjänst. Regeringen bedömer att det därför inte är ändamålsenligt med en nationell nollvision på området. I stället bör regeringen och relevanta myndigheter stödja kommuner och regioner i deras arbete att förebygga och behandla undernäring. Regeringen har därför i det uppdrag till Socialstyrelsen som beslutades i februari 2023 om att informera beslutsfattare inom kommuner och regioner om de fördelar som fallpreventivt arbete kan medföra, tydliggjort att mat och måltiders betydelse för det fallpreventiva arbetet ska särskilt lyftas fram (S2023/00786). Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 upprepas att tillkännagivandet är slutbehandlat (s. 229).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att överenskommelsen God och nära vård 2024 – En personcentrerad och patientsäker hälso- och sjukvård med primärvården som nav bl.a. innehåller fortsatt stöd till habiliterande och rehabiliterande arbetssätt. För att få ta del av medlen ska regioner och kommuner bl.a. arbeta med riskbedömning och åtgärdsplanering för äldre personer som riskerar att falla. Utskottet noterar även att Socialstyrelsen har i uppdrag att informera beslutsfattare inom kommuner och regioner om de fördelar som fallpreventivt arbete kan medföra. Uppdraget ska redovisas senast i maj 2024. Det är inte nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2023/24:1974 (S) och 2023/24:2705 (MP) yrkande 22. Motionsyrkandena bör avslås.

Vidare ser utskottet positivt på regeringens satsningar för att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet. Bland annat har Socialstyrelsen i uppdrag att tilldela kommunerna medel för att starta, förbättra eller utöka arbetet med hälsosamtal. Socialstyrelsen ska även stödja kommunernas arbete med hälsosamtal och uppmuntra till innovativa arbetssätt och nya samarbeten. Utskottet noterar även att regionerna och kommunerna i ovan nämnda överenskommelse uppmanas att arbeta med bl.a. hembesöksprogram och hälsosamtal för äldre. Utskottet är inte berett att föreslå att riksdagen ska vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2023/24:2493 (C) yrkande 28 och 2023/24:2617 (S) yrkande 59. Motionsyrkandena bör avslås.

Inom ramen för regeringens satsningar för att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet noterar utskottet att Socialstyrelsen bl.a. har tagit fram en vägledning som riktar sig till chefer, verksamhetsutvecklare och personal som möter äldre personer inom primärvården och äldreomsorgen. Myndigheten har även tagit fram ett material med reflektionsfrågor som riktar sig till hemtjänsten och särskilda boenden för äldre. Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:2705 (MP) yrkande 33. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet kan konstatera att Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har redovisat sina regeringsuppdrag från 2022 om äldre hbtqi-personer hälsa och levnadsvillkor respektive kommuners vård och omsorg om äldre hbtqi-personer. Av Folkhälsomyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten ska vidta insatser för att stärka och utveckla arbetet avseende äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor. Vidare framgår av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2024 att myndigheten ska ta fram och sprida kunskapshöjande material om hbtqi-frågor i samband med vård och omsorg om äldre personer. Uppdragen ska slutredovisas senast den 1 mars 2025. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motion 2023/24:2705 (MP) yrkande 16. Motionsyrkandet bör avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:SoU22 och 2023/24:SoU3. Utskottet avstyrker därför

dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner, punkt 1 (S, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Christofer Bergenblock (C), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 64 och

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 18.

Ställningstagande

För att ta nästa steg i att lyfta, trygga och modernisera den svenska äldreomsorgen krävs en ny lagstiftning – en äldreomsorgslag. I betänkandet Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer (SOU 2022:41) lämnas förslag till en ny lag som syftar till att stödja en äldreomsorg med likvärdigt god kvalitet och en äldreomsorg som utgår från individens förutsättningar, behov och delaktighet. Utredningen lämnar även förslag på lagstiftning som syftar till att stärka hälso- och sjukvården för personer med äldreomsorg. Vi anser att det är mycket viktigt att regeringen i motsats till det som uttalats tar fram ett förslag till ny lagstiftning under mandatperioden.

2. Framtidens äldreomsorg, punkt 2 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61.

Ställningstagande

Sedan 1990-talets stora s.k. ädelreform har det gradvis blivit tydligt att regelverket kring den svenska äldreomsorgen inte längre är tillräckligt. Det finns många äldreboenden och hemtjänstverksamheter i Sverige som erbjuder en sammanhållen god vård och omsorg av hög kvalitet, men kvaliteten är för ojämn över landet och det finns brister. Mot denna bakgrund påbörjade den förra, socialdemokratiskt ledda, regeringen det stora arbetet med att lyfta, trygga och modernisera den svenska äldreomsorgen. Det är enligt vår mening av central betydelse att den nya regeringen tar detta arbete vidare.

3. Skrivelse om äldreomsorgens behov och utveckling, punkt 3 (S, V, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt vår mening har regeringen visat stor passivitet då knappast några av Coronakommissionens förslag har lett till några åtgärder. Det innebär att äldreomsorgen befinner sig i ett minst lika utsatt tillstånd som innan pandemin, och därför är lika exponerad för nya kriser. Vi anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med en skrivelse om hur äldreomsorgen har utvecklats efter pandemin och redogöra för identifierade behov.

4. Kunskapsbaserad vård och omsorg, punkt 4 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 20.

Ställningstagande

Det är angeläget med kunskap i alla led om vilka åtgärder som ger effekt. På så sätt blir både vården och omsorgen kunskapsbaserad. Det gör det också tydligt inom vilka områden vi måste öka kunskapen och bedriva forskning. Regeringen bör vidta åtgärder för att öka kunskapsbaserad vård och omsorg.

5. Etableringsrätten och lagen om valfrihetssystem, punkt 5 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:1858 av Markus Kallifatides m.fl. (S).

Ställningstagande

Lagen om valfrihetssystem har inneburit svårigheter med etableringar på landsbygden, dåliga arbetsvillkor, utnyttjande av systemet och organiserad brottslighet. För att värna välfärden och för att resurserna inom välfärden ska fördelas efter behov behöver all styrning och alla system ses över. Grundutbudet i välfärden bör därför enligt vår mening utföras i offentlig regi för att säkra stabilitet, hög kvalitet och jämlik tillgång till välfärd.

Enligt vår mening bör regeringen därför se över reglerna för den fria etableringsrätten och i ett första steg avskaffa lagen om valfrihetssystem inom de verksamhetsområden där risken för fusk är störst.

6. Biståndsbedömning och behovsprövning, punkt 6 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 60 och avslår motion
2023/24:317 av Malin Danielsson (L).

Ställningstagande

Den nya bestämmelsen om att erbjuda hemtjänst till äldre utan behovsprövning är en möjlighet som kommuner kan besluta sig för att införa, men det är i dagsläget inget krav. Enligt min mening bör detta bli en generell rättighet för äldre i hela landet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

7. Stöd och hjälp för äldre, punkt 7 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 61–63.

Ställningstagande

Funktionen personligt ombud som finns för personer med psykisk problematik har inneburit mycket bra stöd i att få de insatser man behöver. Enligt min mening finns goda skäl att se över om personligt ombud eller motsvarande skulle kunna införas även för äldre som är i behov av det.

Vidare anser jag att det behövs ett nytt system som bättre fångar upp missförhållanden och ser till att de åtgärdas.

Slutligen anser jag att äldre ska kunna få hjälp av kommunen med förfrågningar för att kunna göra val i frågor som rör vård, omsorg och utförande av tjänster utifrån den äldres individuella behov.

Regeringen bör se över dessa frågor.

8. Arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen, punkt 8 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:1976 av Zara Leghissa m.fl. (S) och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 62 och 65 samt avslår motionerna

2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1 och 4 samt

2023/24:2366 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt vår mening har personalen inom äldreomsorgen inte tillräckligt bra arbetsmiljö och arbetsvillkor, vilket gör att det är svårt att rekrytera och att undersköterskor och vårdbiträden väljer att sluta trots att de säger att de egentligen älskar sina jobb. Det är därför hög tid att regeringen vidtar åtgärder för att få fler personer att välja omsorgsycket. För att lyfta, trygga och modernisera den svenska äldreomsorgen behöver också undersköterskornas yrkesroll stärkas, och deras arbetsmiljö och löneutveckling behöver förbättras. Ett sätt kan vara att låta utreda om fler arbetsuppgifter kan knytas till den skyddade yrkestiteln undersköterska. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder i enlighet med detta.

9. Arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen, punkt 8 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1 och 4 samt avslår motionerna

2023/24:1976 av Zara Leghissa m.fl. (S),

2023/24:2366 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 2 och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 62 och 65.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs nationella bemanningsriktlinjer för att stärka äldreomsorgens kvalitet och öka jämlikheten mellan Sveriges kommuner. Regeringen bör ta initiativ till nationella bemanningsriktlinjer inom äldreomsorgen för bl.a. personaltäthet och utbildning med heltid som norm samt avskaffad allmän visstidsanställning.

För att kunna säkerställa bemanningen vid särskilda situationer eller specifika tider på året kan samtidigt timavlönade komma att behövas. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att – när det är bortom tvivel att anställningen inte behövs för att ersätta permanenta arbetskravsbehov – säkerställa att äldreomsorgen anställer timavlönade med yrkesutbildning inom vård och omsorg eller under utbildning.

10. Arbetsmiljö, bemanning och villkor i äldreomsorgen, punkt 8 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 62 och avslår motionerna

2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 1 och 4,

2023/24:1976 av Zara Leghissa m.fl. (S),

2023/24:2366 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 2 och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 65.

Ställningstagande

Personalen inom äldreomsorgen har inte tillräckligt bra arbetsmiljö och arbetsvillkor, vilket gör att det är svårt att rekrytera och att undersköterskor och vårdbiträden väljer att sluta trots att de säger att de egentligen älskar sina jobb. Det är därför hög tid att regeringen vidtar åtgärder för att få fler personer att välja omsorgsycket.

11. Äldreomsorgslyftet, punkt 9 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1204 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Satsningar som Äldreomsorgslyftet har varit uppskattade och måste fortsätta och utvecklas. Enligt vår mening bör regeringen under kommande år ytterligare utvidga Äldreomsorgslyftet.

12. Kompetens- och kunskapsfrågor, punkt 10 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 15 och
avslår motion
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 26.

Ställningstagande

Äldre hbtqi-personer som blir beroende av insatser av olika slag måste kunna känna sig säkra på att de kan fortsätta vara sig själva. Därför är det viktigt att personal inom äldreomsorgen får bättre kunskap i frågor om hbtqi. Behovet av att höja kompetensen hos personalen inom äldreomsorgen bör därför ses över. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över detta behov.

13. Kompetens- och kunskapsfrågor, punkt 10 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 15 och 26.

Ställningstagande

Äldre hbtqi-personer som blir beroende av insatser av olika slag måste kunna känna sig säkra på att de kan fortsätta vara sig själva. Därför är det viktigt att personal inom äldreomsorgen får bättre kunskap i frågor om hbtqi. Behovet av

att höja kompetensen hos personalen inom äldreomsorgen bör därför ses över. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över detta behov.

Vidare behöver kunskapen om psykisk ohälsa öka bland äldreomsorgens personal. Denna fråga bör ingå i den nationella strategin mot ofrivillig ensamhet som regeringen har initierat.

14. Boendefrågor, punkt 11 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 14, 51, 54 och 57–59.

Ställningstagande

Enligt min mening måste äldre hbtqi-personer som blir beroende av insatser av olika slag kunna känna sig säkra på att de kan fortsätta vara sig själva. Det behöver därför finnas boendeformer med särskild hbtqi-inriktning för de som vill välja det.

Tillgång till en grön utemiljö är viktigt vid alla boendeformer. Därför bör tillgången till grön utemiljö vara en fråga som finns med i upphandlingar och valfrihetssystem inom äldreomsorgen och vid planeringen av äldreboenden.

Den som vill och behöver flytta från t.ex. en villa till ett anpassat boende kan känna att uppgiften är övermäktig. Därför anser jag att det måste finnas möjlighet att flytta till mellanboenden i alla kommuner. Vidare bör det införas en rätt till flyttstöd i socialtjänstlagen. Jag anser även att kravet i socialtjänstlagen behöver stärkas när det gäller kommunernas förebyggande arbete och uppsökande verksamhet till äldre. Slutligen bör möjligheten till egeninläggning på korttidsboende utredas.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder i ovan nämnda frågor.

15. Träning och rehabilitering, punkt 12 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:1974 av Linus Sköld m.fl. (S) och
bifaller delvis motion
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Att få träna och stärka eller bibehålla sin fysik är en viktig skyddsfaktor för en god hälsa och för att minska fallolyckor. Den som behöver det måste få tillgång till träning och anpassningar i hemmet innan olyckan är framme. Enligt vår mening bör regeringen ta initiativ till att stärka fysioterapeuters och arbetsterapeuters förebyggande arbete med äldre.

16. Träning och rehabilitering, punkt 12 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 22 och
bifaller delvis motion
2023/24:1974 av Linus Sköld m.fl. (S).

Ställningstagande

Enligt min mening behövs mer kostnadsfri eller subventionerad fysisk träning för äldre. Vidare behöver kommuner och regioner ha fysioterapeuter och arbetsterapeuter i tillräcklig omfattning för att kunna ge bra stöd. Efter sjukdom eller olyckor är det också viktigt att få hjälp med träning och rehabilitering. Regeringen bör vidta åtgärder för att öka äldres tillgång till träning och rehabilitering.

17. Äldrehälsovårdsprogram, punkt 13 (S, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Christofer Bergenblock (C), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28 och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 59.

Ställningstagande

Sverige har sedan lång tid ett av världens bästa system för mödravård och ett nationellt barnhälsovårdsprogram, baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket har lett till goda resultat. Kunskapsläget är i dag också omfattande kring vilka åtgärder som främjar äldres hälsa, men här begränsas dock resultaten av att vi nationellt saknar samordning. Regeringen har nyligen gett ett antal myndigheter i uppdrag att utveckla och förbereda ett nationellt hälsoprogram för barn och unga upp till 20 år. Ett motsvarande uppdrag bör enligt vår mening ges när det gäller ett nationellt äldrehälsovårdsprogram.

18. Kulturella och sociala aktiviteter, punkt 14 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 33.

Ställningstagande

Enligt min mening är det angeläget att det dagligen finns tillgång till kulturella och sociala aktiviteter på särskilda boenden. Regeringen bör vidta åtgärder så att detta kan uppnås.

19. Uppdrag om äldre hbtqi-personer, punkt 15 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 16.

Ställningstagande

Det finns ett behov av aktuell kunskap om hur äldre hbtqi-personer själva uppfattar den vård och omsorg de får, hur de uppfattar bemötandet och vilka faktorer som påverkar benägenheten att söka omsorg vid behov. Det behövs även ökad kunskap om äldre hbtqi-personers hälsa och livsvillkor. Därför anser jag att det är viktigt att regeringen tar vara på resultaten av de uppdrag som Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har på detta område.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:227 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella bemanningsriktlinjer inom äldreomsorgen kring personaltäthet, utbildning med heltid som norm och avskaffad allmän visstidsanställning bör införas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att stärka den medicinska kompetensen genom krav på specialistutbildning i geriatrik, eller annan jämförbar kompetens, för de läkare som arbetar inom äldreomsorgen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att det på varje äldreboende ska finnas en fast och namngiven läkarkontakt knuten till verksamheten samt en sjuksköterska på varje särskilt boende dygnet runt under veckans alla dagar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att äldreomsorgen anställer s.k. timavlönade med yrkesutbildning inom vård och omsorg eller under utbildning, utöver de permanenta arbetskraftsbehoven, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att alla över 85 år erbjuds insatsen särskilt boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en skrivelse om hur äldreomsorgen har utvecklats efter pandemin samt redogöra för identifierade behov och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:317 av Malin Danielsson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur anhörigas situation kan fångas upp vid biståndsbedömning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:674 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att personer som flyttar till vård- och omsorgsboende ska kunna ha kvar sina sällskapsdjur och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1190 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en professionalisering av den geriatriska kompetensen i regionerna samt i den kommunala äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till krav på en miniminivå avseende vissa kunskaper för att få arbeta med patienter och brukare inom den geriatriska vården i regionerna samt i kommunal äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av en central samordning av rätt kompetens i all geriatrisk vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en nationell äldreombudsman och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en översyn av kosten inom den offentliga äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till ett nationellt bidrag för broddar till seniorer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1204 av Johanna Haraldsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Äldreomsorgslyftet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om personalens villkor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillitsbaserad styrning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att trygga finansieringen av äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1274 av Marie-Louise Hänel Sandström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att främja åtgärder som bryter ofrivillig ensamhet, t.ex. fler mötesplatser och bättre möjligheter till gemensamma måltider, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1300 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att låta utreda en lagstiftning för mer kraftfulla åtgärder för att värna demenssjuka personers säkerhet och trygghet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1427 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att starta ett pilotprojekt i Södermanland där seniorer erbjuds en speciellt utformad hälsokontroll för att finna avvikelser och förhindra sjukdomsfall och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1858 av Markus Kallifatides m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att begränsa och ändra reglerna för etableringsrätten samt avskaffa lagen om valfrihetssystem inom de områden där missbruket är som störst och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1974 av Linus Sköld m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka fysioterapeuters och arbetsterapeuters förebyggande arbete med äldre och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1976 av Zara Leghissa m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka undersköterskans yrkesroll samt skapa incitament gällande bättre arbetsmiljö och löneutveckling för undersköterskor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2033 av Jim Svensk Larm m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förbehållsbeloppet för äldre så att levnadsstandarden blir bättre, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2072 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja åtgärder som bryter ofrivillig ensamhet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2154 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att införa språkkrav inom vård och äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2210 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att ta fram ett språktest för att säkerställa att medarbetare i omsorg och äldreomsorg har tillräckligt goda kunskaper i svenska för att på ett tryggt och rättssäkert sätt kunna vara en del i verksamheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2308 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge kommunerna rätt att anställa läkare för att säkerställa en tryggt och säker vård i hela kedjan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2309 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att införa krav på registerutdrag från polis för arbete i hemtjänst och äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2310 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar avseende avgifterna inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar rörande bostadstillägg och avgifter inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att i högre grad beakta pensionärernas ekonomiska situation vid hanteringen av avgifter i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2313 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ställa ännu tydligare krav på språktest före anställning för personal inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2314 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för äldre att välja god och näringsrik mat inom ramen för äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur kommunerna kan stimuleras så att fler av dem öppnar för olika matleverantörer i hemtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2366 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att införa nationella bemanningsriktlinjer inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2461 av Catarina Deremar (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten till bättre måltider för äldre och mer närproducerade livsmedel i den offentliga maten genom ett måltidslyft och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2467 av Martina Johansson m.fl. (C):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare reglering av kommunernas ansvar för pensionärernas levnadsstandard och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av äldres kostnader och ersättningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämpliga myndigheter i gemensamt uppdrag att utveckla och förbereda implementeringen av ett nationellt äldrehälsovårdsprogram och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera ett nationellt äldrehälsovårdsprogram och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om framtidens äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anställda inom äldreomsorgen ges goda förutsättningar till en bra arbetsmiljö och villkor och tillkännager detta för regeringen.

64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslagen från Utredningen om en äldreomsorgslag och stärkt medicinsk kompetens i kommuner och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till att knyta fler arbetsuppgifter inom äldreomsorgen till den skyddade yrkestiteln för undersköterskor och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkkrav och språkträning i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare förtydliga kommunernas rättsliga möjligheter till användning av välfärdsteknik inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om boendeformer med särskild hbtqi-inriktning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd för att kompetenshöja personal och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det aviserade uppdraget om äldre hbtqi-personers egna erfarenheter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med förslag om äldreomsorgslag och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en kunskapsbaserad vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hälsosamtal för äldre och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att erbjudas träning och rehabilitering och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ökad kunskap hos hemtjänstpersonal om psykisk ohälsa bör finnas med i den nationella strategin mot ofrivillig ensamhet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att det dagligen ska finnas tillgång till kulturella och sociala aktiviteter på särskilda boenden och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om patientkontrakt och SIP och tillkännager detta för regeringen.

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äta tillsammans med andra och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt att flytta till mellanboende och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grön utemiljö i upphandlingar och valfrihetssystem och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om husdjur och djur i vården och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en rätt till flyttstöd i socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka kravet i socialtjänstlagen på kommunernas förebyggande arbete och uppsökande verksamhet i fråga om äldre och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om egeninläggning på korttidsboende och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hemtjänst utan behovsprövning och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett system med personligt ombud eller motsvarande för äldre som är i behov av det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt stöd vid missförhållanden och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den äldre ska kunna få hjälp med förfrågningar inför val av utförare och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
16. Motioner som bereds förenklad		
2023/24:227	Karin Rågsjö m.fl. (V)	2, 3 och 5
2023/24:674	Rebecka Le Moine m.fl. (MP)	2
2023/24:1190	Markus Wiechel (SD)	1–3 och 5–7
2023/24:1204	Johanna Haraldsson m.fl. (S)	2–4
2023/24:1274	Marie-Louise Hänel Sandström (M)	
2023/24:1300	Hanna Westerén (S)	
2023/24:1427	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:2033	Jim Svensk Larm m.fl. (S)	
2023/24:2072	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	7
2023/24:2154	Johanna Rantsi (M)	
2023/24:2210	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:2308	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:2309	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:2310	Sten Bergheden (M)	1–3
2023/24:2313	Sten Bergheden (M)	
2023/24:2314	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2023/24:2461	Catarina Deremar (C)	
2023/24:2467	Martina Johansson m.fl. (C)	44 och 45
2023/24:2617	Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)	66 och 68
2023/24:2705	Ulrika Westerlund m.fl. (MP)	21, 38, 43 och 56